

22. Khan, D. Emergency Powers and Public Law: Protecting Rights in Times of Crisis.

23. Makowski, G., & Waszak, M. Polish Legislation during the Pandemic vs. Corruption Anti-crisis Shields: Completing the Law and Justice State Project? Stefan Batory Foundation, 2021.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-2>

RÓWNOŚĆ OBYWATELI W ŚWIETLE KONSTYTUCJI UKRAINY I POLSKI

Patrycja Sandra Kusion

Studentka Katedra Prawa

Akademia Tarnowska

Tarnów, Poland

Wprowadzenie. Równość wobec prawa jest podstawowym elementem demokratycznego państwa prawa, a jego zasady są szczególnie uwypuklone w aktach konstytucyjnych obu krajów – Polski i Ukrainy. Konstytucje Polski i Ukrainy odzwierciedlają zobowiązanie obu krajów do zapewnienia wszystkim obywatelom równych praw i ochrony przed dyskryminacją. Równość konstytucyjna nie tylko symbolizuje ideę sprawiedliwości, ale także wskazuje na głębokie zmiany społeczne, jakie zachodzą w naszych czasach, na rzecz praw człowieka i poszanowania różnorodności. Celem tej analizy porównawczej jest zbadanie podobieństw i różnic w zakresie równości obywateli tych państw na podstawie zapisów konstytucyjnych oraz realiów politycznych. Analiza ta pomoże zrozumieć, jak Polska i Ukraina rozumieją i wdrażają zasady równości w kontekście ich polityki wewnętrznej i międzynarodowej.

Kontekst teoretyczny

Równość w prawie konstytucyjnym oznacza, że wszyscy obywatele są traktowani w sposób jednakowy przez państwo, niezależnie od ich pochodzenia, wyznania, płci czy innych cech. Zasada ta jest kluczowa w kształtowaniu polityki państwowej, zapewniając równy dostęp do dóbr publicznych i eliminując dyskryminację. Warto również zauważyć, że pojęcie równości zmienia się w zależności od kontekstu, w jakim jest rozpatrywane – może dotyczyć równości formalnej (równie traktowani przez prawo), jak i równości materialnej (realne warunki życia obywateli).

Równość w polskiej Konstytucji versus ukraińskiej Konstytucji

Zasada równości obywateli została zawarta w artykule 32 polskiej Konstytucji z 1997 roku [1, p. 6]. Zgodnie z tym przepisem, „wszyscy są wobec

prawa równi”. Konstytucja zabrania jakiegokolwiek dyskryminacji, w tym także z powodu płci, rasy, wyznania, narodowości czy innych cech. Polski system prawny w pełni implementuje tę zasadę poprzez szereg ustaw i rozporządzeń, które zapewniają równość, m.in. w zakresie zatrudnienia, ochrony praw człowieka, edukacji, a także dostępu do usług publicznych. Ponadto, sądy w Polsce, w tym Trybunał Konstytucyjny, aktywnie interpretują zapisy konstytucyjne, tworząc orzecznictwo na rzecz ochrony równości [3].

Konstytucja Ukrainy, uchwalona w 1996 roku, również gwarantuje zasadę równości w artykule 24 [2, p. 10]. Zapis ten stanowi, że „wszyscy obywatele Ukrainy są równi wobec prawa”. Konstytucja Ukrainy zakazuje wszelkiej dyskryminacji, jednak w praktyce zasada ta nie zawsze jest w pełni realizowana. Ukraina zmaga się z problemami związanymi z mniejszościami narodowymi, mniejszościami seksualnymi oraz równouprawnieniem kobiet. Z kolei kontrowersje wywołuje także różnice w traktowaniu obywateli w zależności od regionu (np. regiony kontrolowane przez prosyjskich separatystów).

Porównanie równości w obu systemach prawnych

Obie Konstytucje (polska i ukraińska) deklarują równość obywateli wobec prawa i zakazują dyskryminacji. Zasada równości stanowi fundament praworządności w obu krajach, a ich systemy prawne zapewniają ochronę przed nierównym traktowaniem przez instytucje publiczne. Polska i Ukraina mają również wspólny cel – dostosowanie prawa do norm międzynarodowych, szczególnie w kontekście integracji z organizacjami takimi jak Unia Europejska (w przypadku Polski) oraz Rada Europy (w przypadku Ukrainy).

Tabela 1

Podobieństwa w konstytucyjnych normach prawnych

Kryterium	Polska	Ukraina
Podobieństwa		
Zakaz dyskryminacji	Zakazuje dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, narodowość, religię, pochodzenie społeczne, światopogląd	Zakazuje wszelkiej dyskryminacji, w tym ze względu na rasę, płeć, narodowość, język, pochodzenie społeczne, majątkowe, przekonania
Równość wobec prawa	Każdy obywatel jest równy wobec prawa	Każdy obywatel jest równy wobec prawa
Ochrona praw człowieka	Wpisana zasada równości w prawach człowieka	Zasada równości wpisana w ochronę praw człowieka

Źródło: opracowanie własne.

Różnice występują w zakresie implementacji tych zasad. Polska, będąc członkiem Unii Europejskiej, musi dostosowywać swoje prawo do standardów unijnych, co wpływa na szybsze wdrażanie przepisów ochrony równości. Z kolei Ukraina, mimo postępów, nadal zmagają się z problemami związanymi z integracją społeczności wewnętrznych i zewnętrznych, szczególnie w kontekście konfliktu na wschodnich obszarach kraju. Ponadto, pomimo zapisów o równości, w praktyce często dochodzi do dyskryminacji ze względu na płeć, narodowość i orientację seksualną.

Tabela 2

Różnice w konstytucyjnych normach prawnych

Różnice	Polska	Ukraina
Specjalna ochrona mniejszości	Gwarantuje prawa mniejszości narodowych, ale brak wyraźnych zapisów dotyczących ochrony osób LGBTQ+.	Gwarantuje prawa mniejszości narodowych, lecz ochrona mniejszości seksualnych jest ograniczona.
Dyskryminacja regionalna	Brak znaczących problemów dyskryminacji regionalnej.	Dyskryminacja regionalna w regionach kontrolowanych przez prorosyjskich separatystów, co skutkuje ograniczonym dostępem do ochrony praw.

Źródło: opracowanie własne.

Równość w praktyce: Wyzwania i osiągnięcia

Polska wdrożyła szereg polityk, które promują równość, takich jak ustawy antydyskryminacyjne, polityki równości płci czy prawo do równego dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej. Jednakże wyzwaniem pozostaje problem równości na rynku pracy oraz kwestia równości mniejszości narodowych i religijnych, szczególnie w kontekście migracji.

Ukraina zrealizowała szereg reform dotyczących równości, w tym zmiany w prawie pracy, a także ustawy promujące prawa kobiet. Niemniej jednak, wyzwaniem pozostają obszary objęte konfliktem z Rosją, gdzie różnice społeczne i polityczne wpływają na pełną realizację równości. Równość mniejszości narodowych, zwłaszcza Tatarów krymskich, pozostaje kwestią nierozwiązaną.

Polityka równości w obliczu wyzwań międzynarodowych

Polska jako członek Unii Europejskiej, zmagają się z wyzwaniami związanymi z migracją oraz integracją uchodźców, co stawia pod znakiem zapytania pełną realizację zasady równości w stosunku do cudzoziemców. Polityki równości płci są również przedmiotem politycznych debat,

zwłaszcza w kontekście równości wynagrodzeń i dostępu do stanowisk kierowniczych.

Ukraina, zmuszona do reform w związku z konfliktem na wschodnich obszarach kraju, stara się dostosować swoje przepisy do europejskich standardów w zakresie praw człowieka. Jednak sytuacja na Krymie oraz w Donbasie utrudnia wdrożenie polityk równościowych. Problematiczne są również kwestie ochrony praw mniejszości, zwłaszcza w regionach, które są pod wpływem prorosyjskich ugrupowań.

Wnioski i rekomendacje

Polska i Ukraina podjęły różne kroki w celu zapewnienia równości, jednak Polska, jako członek UE, znajduje się w bardziej sprzyjającej sytuacji do pełnej implementacji tej zasady. Ukraina stoi przed poważnymi wyzwaniami, zarówno wewnętrznymi, jak i związanymi z konfliktem, co utrudnia pełną realizację polityk równościowych. Oba państwa powinny dążyć do intensyfikacji działań na rzecz pełnej równości, zwłaszcza w obszarach związanych z mniejszościami narodowymi i etnicznymi.

Zakończenie

Podsumowując, zarówno Polska, jak i Ukraina uznają zasadę równości za fundamentalną dla swojego systemu prawnego. Choć oba państwa mają podobne zapisy konstytucyjne, różnice w praktyce wynikają z odmiennych warunków społeczno-politycznych. Wspólne wyzwania związane z równością płci, mniejszościami narodowymi i sytuacją uchodźców stanowią obszar, w którym oba państwa mogą czerpać z doświadczeń drugiego.

Literatura:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprostowaniem i ze zm.), dostępna w: <https://isap.sejm.gov.pl>
2. Konstytucja Ukrainy, Uchwała nr 254k/96-WR, z dnia 28 czerwca 1996 r., dostępna w: <https://www.president.gov.ua>
3. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej, dostępne w: <https://www.trybunal.gov.pl>